Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

การสืบทอดและการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม*

The Inheritance and Existence of Kaewbucha Ensemble In Nakhon Chai Si district, Nakhon Pathom

ธันยาภรณ์ โพธิกาวิน (Dhanyaporn Phothikawin)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติและพัฒนาการของวงดนตรีแก้วบูชา 2) เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดของวงดนตรีแก้วบูชา 3) เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน ผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผู้วิจัยทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ ผู้ที่ได้รับการสืบทอดดนตรีในตระกูลแก้วบูชา เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการเก็บข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย ด้านวิธีวิทยา จากนั้นนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะการพรรณนา และพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า

วงดนตรีแก้วบูชา ตระกูลนักดนตรีที่มีชื่อเสียง จากลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นตระกูลนักดนตรีที่เก่าแก่ มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน ได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ จนถึงปัจจุบัน ผู้ก่อตั้ง วงดนตรีแก้วบูชา ในช่วงแรก คือ นายแก้ว ต่อมาจึงได้มีการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีมาที่นายรอด แก้วบูชา และส่งต่อความรู้ด้านดนตรีให้กับนายนอง แก้วบูชา ซึ่งต่อมาก็ได้ส่งต่อความรู้ด้านดนตรีมาที่บุตร คือ นายจำนงค์ แก้วบูชา และ นายสนั่น แก้วบูชา เป็นผู้ดูแล และสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

กระบวนการสืบทอดของวงดนตรีแก้วบูชา ประกอบด้วย 1) การถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรี ได้แก่ 1.1) การถ่ายทอดความรู้ของวงดนตรีแก้วบูชา 1.2) วิธีการถ่ายทอดและเรียนรู้ของวงดนตรีแก้วบูชา 2) การถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก ๆ ในชุมชน 3) การถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตเครื่องดนตรี 4) การไหว้ครูดนตรี 5) การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

การดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชาในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน ประกอบด้วย 1) บุคคลในครอบครัว 2) กระบวนการที่ทำให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในชุมชน ได้แก่ การช่วยงานคนในชุมชน ผู้ปกครองนำเด็กมาฝากเรียน การสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน และการเป็นศูนย์รวมนักดนตรี 3) การเห็นคุณประโยชน์ของวงดนตรีแก้วบูชาหรือการได้รับการยอมรับจากสังคม 4) การส่งเสริมสนับสนุนวงดนตรีแก้วบูชาจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยและสร้างสรรค์ วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล ประจำปีงบประมาณ 2560
This article is a part of research and creative project. College of Music, Mahidol University. Budget year 2017

การประยุกต์วงดนตรีแก้วบูชาหรือบทเพลงของวงดนตรีแก้วบูชาให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน เมื่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลต่อการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา วงดนตรีแก้วบูชาต้องมีการประยุกต์วงดนตรี ทั้งในด้านรูปแบบวง ด้านการบรรเลง และด้านเครื่องดนตรี เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

คำสำคัญ : การสืบทอด/การดำรงอยู่/วงดนตรีแก้วบูชา

Abstract

The purposes of this research were to 1) study a history and development of Kaewboocha Brand 2) study the inheritance process of Kaewboocha Brand 3) study the existence of Kaewboocha Brand in context of social and culture at the present. The key informations is the persons who were inherited. The instruments used in this research consisted of quantitative data and depth-interview created by documents, Non-Participant Observation, Data Triangulation, Investigation Triangulation, Methodological Triangulation and relevant researches study. The data analysis was carried out by description and analytical Description.

The research result revealed that Kaewboocha Brand , the famous traditional music band of Nakornchaisri river basin is the family of old music band that has a long history from the age of King Rama III up until now. Mr.Kaew, the erector of Kaewboocha Brand was propagated to his relative, Mr.Rod Kaewboocha, Mr.Nong Kaewboocha (Mr. Rod's son), Mr.Jamnong Kaewboocha (Mr. Nong's son), and to Mr.Sanan Kaewboocha (Mr. Jamnong's siblings) in nowadays.

The process of inheritance consisted of 1) Knowledge transfer of Music is 1.1) Knowledge transfer of Kaewboocha Brand 1.2) Transfer method and study of Kaewboocha Brand 2) Knowledge transfer to children in community 3) Knowledge transfer of manufacturing of music instruments 4) Good conduct and behavior.

The existence of Kaewboocha in the context of social and culture consisted of 1) family members 2) the process which made Kaewboocha Brand existence in community included helping work in community, Children's care home, Job creation for community and be center of musicians 3) Awareness of the benefit of Kaewboocha Brand or acceptance of society 4) Support and promotion for Kaewboocha Brand from government and relevant organization.

The apply of Kaewboocha Brand or the songs of Kaewboocha Brand according to present social while the change occurred and effect to existence of Kaewboocha Brand . Kaewboocha Brand have to develop the band in style, playing, instruments for existence of the band in the present.

Keyword: Inheritance / Existence/ Kaewboocha Brand

บทนำ

วงดนตรีแก้วบูชา เป็นวงดนตรีดั้งเดิมอีกวงหนึ่งในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ที่มีบทบาทในการสร้างความรื่นเริงบันเทิงใจ และกล่อมเกลาจิตใจให้กับผู้คนมาหลายชั่วอายุคน ในจังหวัดนครปฐม โดยวงดนตรีแก้วบูชานั้นได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษและส่งต่อมายังลูกหลานรุ่นต่อรุ่น จากอดีตจนถึงปัจจุบัน จนกระทั่งเป็นวงดนตรีที่มีชื่อเสียงวงหนึ่งในจังหวัดนครปฐม นอกจากนี้ยังเป็นจุดเริ่มต้นของบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีหลายต่อหลายท่าน จึงถือได้ว่า เป็นวงดนตรีที่มีประวัติมาอย่างยาวนาน และมีความสำคัญสำหรับประวัติศาสตร์ทางดนตรีในลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี

จากการสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องวงดนตรีแก้วบูชา ในตำบลวัดละมุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม พบว่ามีเพียงการศึกษาบางส่วนเกี่ยวกับบทเพลงหรือรูปแบบของวงเท่านั้น แต่การศึกษากระบวนการสืบทอด และการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชาในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน ยังไม่มีผู้ศึกษา ดังนั้นเพื่อก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่สนใจ และเป็นประโยชน์ต่องานด้านศิลปวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ซึ่งผลการศึกษาที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ในด้านดนตรีวิทยาและก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมแก่ผู้ที่สนใจที่จะศึกษาในเชิงวิชาการ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางการอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติและพัฒนาการของวงดนตรีแก้วบูชา
2. เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดของวงดนตรีแก้วบูชา
3. เพื่อศึกษาการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญในการตอบคำถามของการวิจัยรวมทั้งกรอบแนวคิดในการศึกษา ผู้วิจัยได้เจาะจงเลือกหน่วยวิเคราะห์ในการวิจัย คือ วงดนตรีแก้วบูชาในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นพื้นที่ในการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปตามระเบียบวิธีวิจัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้ให้ข้อมูล

การเลือกบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ หรือบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นผู้ที่ได้รับการสืบทอด และเป็นนักดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับวงแก้วบูชา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลในลักษณะแบบต่อเนื่อง โดยผู้ให้ข้อมูลรายแรกจะเป็นผู้ให้คำแนะนำในการเลือกผู้ให้ข้อมูลรายต่อไป จนกระทั่งผู้วิจัยได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ความรู้และข้อมูลที่ต้องการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจาก เอกสารที่ใช้ประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือตำรา เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวงดนตรีแก้วบูชา แล้วนำมาสร้างแบบ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และปัญหาการวิจัยรวมทั้งกรอบแนวคิดในการศึกษาเป็นพื้นฐาน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้จัดเตรียมแนวทางในการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม อย่างกว้าง ๆ เพื่อใช้เก็บข้อมูล ที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก หรือใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกละเลยจากการสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้สร้างความสนิทสนมคุ้นเคยกับศิลปินในวงแก้วบูชา เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของชุมชน จากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ นักดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับวงแก้วบูชา โดยทำการสังเกต และเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของวงดนตรีแก้วบูชา และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กัน และเริ่มเขียนรายงาน

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ ที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึกข้อมูลจะทำการวิเคราะห์ไปพร้อมๆ กัน กับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย และเขียนรายงานผลการศึกษา ในลักษณะการพรรณนาและพรรณนาวิเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของประวัติและพัฒนาการของวงดนตรีแก้วบูชา ในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม กระบวนการสืบทอดของวงดนตรีแก้วบูชา รวมทั้งการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร โดยการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจาก เอกสารที่ใช้ประกอบการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา เพื่อให้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวงดนตรีแก้วบูชา 2. การสัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์และปัญหาการวิจัยรวมทั้งกรอบแนวคิดในการศึกษาเป็นพื้นฐาน โดยกำหนดประเด็นต่าง ๆ ของคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติและพัฒนาการของวงดนตรีแก้วบูชา ม กระบวนการสืบทอดของวงดนตรีแก้วบูชา และการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา ในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมปัจจุบัน นอกจากนี้ ในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิทธิ ศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ความปลอดภัย ความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เข้าร่วมการวิจัย และในการดำเนินการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยจึงได้มีการขอการรับรองจากสำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อพิทักษ์สิทธิและสวัสดิภาพของผู้เข้าร่วมการวิจัย 3. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้จัดเตรียมแนวทางในการสังเกตอย่างกว้าง ๆ เพื่อใช้เก็บข้อมูล ที่ผู้ให้ข้อมูลหลักไม่สามารถอธิบายภาพให้เห็นภาพที่ชัดเจนได้ หรือใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกละเลยจากการสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1.ประวัติความเป็นมาของวงดนตรีแก้วบูชา

แก้วบูชา ตระกูลนักดนตรีจากลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม เป็นตระกูลที่มีชื่อเสียง ประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานในด้านดนตรี จากการศึกษาพบว่าตระกูลแก้วบูชาได้รับการสืบทอดมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 จนถึงปัจจุบัน ก่อตั้งวงดนตรีแก้วบูชา ในช่วงแรก คือ นายแก้ว ในช่วงการก่อตั้งวงดนตรีแก้วบูชา จะมีวงเครื่องสายและวงปี่พาทย์เครื่องห้า ต่อมาจึงได้มีการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีมาที่นายรอด แก้วบูชา และวงดนตรีแก้วบูชาได้มีการพัฒนามากขึ้นจากการส่งบุตรหลานออกไปศึกษาหาวิชาความรู้จากภายนอกเพื่อกลับมาพัฒนาวงดนตรีแก้วบูชา เดิมจากที่มีเพียงวงปี่พาทย์เครื่องห้า ก็มีวงเครื่องคู่เพิ่มขึ้นมาในภายหลังจากนั้นจึงส่งต่อความรู้ด้านดนตรีให้กับนายนอง แก้วบูชา ซึ่งต่อมาก็ได้ส่งต่อความรู้ด้านดนตรีมาที่บุตร คือ นายจำนงค์ แก้วบูชา และ นายสนั่น แก้วบูชา เป็นผู้ดูแล และสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

2. กระบวนการสืบทอดของวงดนตรีแก้วบูชา

2.1 การถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรี

1) การถ่ายทอดความรู้ของวงดนตรีแก้วบูชา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การถ่ายทอดของวงดนตรีแก้วบูชาเป็นการถ่ายทอดในลักษณะแบบครอบครัว โดยมีบรรพบุรุษที่มีความรู้ด้านดนตรีเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ แล้วส่งต่อความรู้นั้น ไปสู่รุ่นต่อรุ่น ซึ่งการถ่ายทอดความรู้ ครอบครัวเป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดความรักในดนตรีมาตั้งแต่เด็ก รวมถึงการปลูกฝังในด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อหล่อหลอมให้เป็นนักดนตรีที่ดี สิ่งเหล่านี้จึงถือว่าได้ว่า เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้วงดนตรีแก้วบูชาได้เกิดการสืบทอดความรู้ทางด้านดนตรีให้คงอยู่ต่อไป

2) วิธีการถ่ายทอดและเรียนรู้ของวงดนตรีแก้วบูชา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า วิธีการถ่ายทอดและเรียนรู้ของวงดนตรีแก้วบูชาเป็นการถ่ายทอดโดยการสาธิต ปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง ให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม เพื่อให้ผู้เรียนจดจำวิธีการปฏิบัติ จนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการถ่ายทอดและเรียนรู้นั้นมีกระบวนการและขั้นตอน ดังนี้ การเลือกเครื่องดนตรีให้เหมาะสม การถ่ายทอดความรู้จากเครื่องดนตรีที่บรรเลงทำนองหลักของวงดนตรี เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการฟังเสียงเครื่องดนตรีโดยใช้การสังเกต การจดจำเสียงและทำนองของเพลง การคัดเลือกเพลงให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งการฝึกฝนเพลงพื้นฐานเพื่อให้เกิดความชำนาญในการบรรเลง สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นการสร้างฐานความรู้ด้านดนตรีได้เป็นอย่างดี นอกจากการเรียนรู้ที่อยู่ภายในครอบครัวแล้ว วงดนตรีแก้วบูชายังสนับสนุนและส่งเสริมให้ลูกหลานได้เรียนรู้ และเปิดโลกทัศน์ทางด้านดนตรี โดยการหาครูผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มาให้ความรู้ หรือการให้ออกไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมกับสำนักต่างๆ จนเกิดความเชี่ยวชาญในการบรรเลง จนทำให้วงดนตรีแก้วบูชาเป็นวงดนตรีที่มีชื่อเสียงในลุ่มแม่น้ำนครชัยศรีมาจนถึงทุกวันนี้

2.2 การถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก ๆ ในชุมชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า วงดนตรีแก้วบูชาถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีให้กับเด็กๆ ในชุมชน ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะของการสาธิต และให้ปฏิบัติตาม เด็กจะเรียนรู้ได้จากการสังเกต การจดจำเสียง จดจำวิธีการบรรเลงต่าง ๆ และทำนองของเพลง และเรียนรู้จากประสบการณ์ของรุ่นพี่ เกิดเป็นความผูกพันระหว่างสมาชิกในวง ซึ่งวงดนตรีแก้วบูชาได้เห็นถึงความสำคัญของการถ่ายทอดความรู้ดังกล่าว เพื่อให้เด็กๆในชุมชนได้สืบทอดวัฒนธรรมทางด้านดนตรี และตระหนักถึงการรักษาวัฒนธรรมทางด้านดนตรีให้อยู่คู่กับชุมชนต่อไป

2.3 การถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตเครื่องดนตรี

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความรู้ด้านการผลิตเครื่องดนตรี และการรักษาการตั้งเสียงแบบโบราณของวงดนตรีแก้วบูชานั้น เป็นความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เพื่อปลูกฝังให้ลูกหลานรักในศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีทั้งในด้านของการบรรเลง และการผลิตเครื่องดนตรี ตลอดจนการรักษาเครื่องดนตรีของบ้านไว้เพื่อเป็นสมบัติของตระกูล จึงส่งผลให้วงดนตรีแก้วบูชายังคงได้รับการสืบทอดการทำเครื่องดนตรีมาจนถึงทุกวันนี้

2.4 การไหว้ครูดนตรี

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การไหว้ครูดนตรีของวงดนตรีแก้วบูชานั้น นายจำนงค์ แก้วบูชา ได้รับมอบการอ่านโองการ จากหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และได้มอบการอ่านโองการ ให้แก่น้องชาย คือ นายสนั่น แก้วบูชา เพื่อสืบทอดต่อไป การไหว้ครูของวงดนตรีแก้วบูชาเป็นการระลึกถึงครูอาจารย์ที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ และเพื่อปลูกฝังให้ลูกหลานให้ความสำคัญกับความกตัญญูกตเวที และการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงการสืบทอดการไหว้ครูมิให้สูญหายไป

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

2.5 การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า วงดนตรีแก้วบูชาได้ปลูกฝัง และถ่ายทอดความคิดให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี รับผิดชอบต่อการบรรเลง และเคารพผู้อาวุโสกว่าเสมอ ในขนาดเดียวกันให้ความสำคัญในเรื่องของการแต่งกาย ความเป็นระเบียบ ความเป็นมืออาชีพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นความน่าเชื่อถือที่จะทำให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม

3. การดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา

3.1 การสืบทอดของบุคคลในครอบครัว

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา เป็นการสืบทอดจากบุคคลภายในครอบครัว ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญเป็นอันดับแรกในการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้บูชา ครอบครัวเป็นสถาบันแรกในการปลูกฝังความคิด ความเชื่อ จนเกิดเป็นความรัก และความรู้สึกที่ต้องสืบทอดต่อสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้ ในขณะที่สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันในการเพิ่มพูนความรู้ ประประสบการณ์ ให้ก้าวทันกับสังคมในปัจจุบันที่วงดนตรีแก้วบูชาให้ความสำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถรดำรงอยู่ได้ในปัจจุบัน

3.2 กระบวนการที่ทำให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในชุมชน

จากกการศึกษาพบว่า กระบวนการที่ทำให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในชุมชน มี ดังนี้

1) การช่วยงานคนในชุมชน จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า วงดนตรีแก้วบูชามีบทบาทในฐานะเป็นผู้นำทางวัฒนธรรมชุมชน คนในชุมชนให้ความสำคัญ ให้ความสนับสนุน และภาคภูมิใจในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมทางด้านดนตรี อีกทั้งวงดนตรีแก้วบูชายังได้การหล่อหลอมคนในชุมชนให้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันก่อให้เกิดความรักสามัคคี สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน

2) ผู้ปกครองนำเด็กมาฝากเรียน จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า วงดนตรีแก้วบูชา เป็นวงดนตรีที่มีชื่อเสียงในชุมชน ประกอบกับ การดำรงชีวิตในชุมชนจะมีความสัมพันธ์กันในฐานะเครือญาติ ที่มีความใกล้ชิดและสนิทสนมกัน ผู้ปกครองในชุมชนจึงให้ความสนใจ ไว้วางใจ และสมัครใจที่จะให้ลูกหลานได้เรียนดนตรี เพื่อนำไปสู่การศึกษา และการประกอบอาชีพในอนาคต

3) การสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การถ่ายทอดความรู้ของวงดนตรีแก้วบูชาสามารถบรรเลงดนตรีเพื่อนำไปสู่การสร้างอาชีพ ทำให้เกิดการสร้างงานภายในชุมชน มีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ด้วยเหตุนี้ การสร้างอาชีพจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ทำให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในชุมชน

4) ศูนย์รวมนักดนตรี จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า วงดนตรีแก้วบูชานั้นเป็นสายตระกูลนักดนตรีที่มีการสืบทอดมาอย่างยาวนานในอำเภอนครชัยศรี จึงส่งผลให้เป็นวงดนตรีที่มีลูกศิษย์มากมาย ทั้งที่อยู่ภายในชุมชน และในบริเวณใกล้เคียง จนกลายเป็นศูนย์รวมนักดนตรีในลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี ที่ร่วมกันสืบทอดให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

3.3 การเห็นคุณประโยชน์ของวงดนตรีแก้วบูชาหรือการได้รับการยอมรับจากสังคม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การเห็นคุณประโยชน์ของวงดนตรีแก้วบูชา หรือการได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา การสร้างชื่อเสียงจนเป็นที่ยอมรับ เป็นที่น่านับถือ และตลอดจนการได้รับคำชื่นชมจากคนในสังคมหรือแวดวงนักดนตรี นำไปสู่การจ้างงานส่งผลให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม

3.4 การส่งเสริมสนับสนุนวงดนตรีแก้วบูชาจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า วงดนตรีแก้วบูชา เป็นวงดนตรีที่มีชื่อเสียงในลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี และมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน จึงส่งผลให้วงดนตรีแก้วบูชาได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากจากภาครัฐ ที่ได้ให้ความสำคัญในการอนุรักษ์ และให้การสนับสนุนวงดนตรีแก้วบูชา โดยได้มีการจัดทำข้อมูลของวงดนตรีเพื่อเป็นฐานข้อมูลของตำบล และการลงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อการประชาสัมพันธ์ ในขณะที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้มอบโล่ห์ และเกียรติบัตรเพื่อเชิดชูเกียรติวงดนตรีแก้วบูชา นอกจากการได้รับการส่งเสริม สนับสนุนในด้านของการรับรางวัลแล้ว หน่วยงานของรัฐ ในส่วนของสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ ยังให้ความสนใจในการเชิญไปเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษา และเชิญไปบรรเลงในฐานะเป็นสำนักดนตรีไทยที่สำคัญในอำเภอนครชัยศรี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านดนตรีให้กับนักเรียน ในส่วนการสนับสนุนของเอกชนนั้น เป็นการสนับสนุนในด้านของการจ้างงาน เพื่อประกอบพิธีกรรม หรืออาจเป็นการหาเวทีให้แสดง เพื่อเผยแพร่และให้การสนับสนุนทางอ้อม จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมสนับสนุนวงดนตรีแก้วบูชาจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน นั้น มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการส่งเสริม สนับสนุนให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม

3.5 การประยุกต์วงดนตรีแก้วบูชาหรือบทเพลงของวงดนตรีแก้วบูชาให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน

การประยุกต์ของวงดนตรีแก้วบูชา เป็นการนำความรู้ที่ได้รับจากบรรพบุรุษมาใช้ประโยชน์ และปรับใช้อย่างเหมาะสมกับสภาวะในปัจจุบัน ดังนั้นการประยุกต์วงดนตรีแก้วบูชาหรือบทเพลงจึงส่งผลต่อการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา ดังนี้

3.5.1 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันส่งผลต่อการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา

1) ด้านรูปแบบวง จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การประยุกต์รูปแบบของวงดนตรีแก้วบูชา ทั้งเวทีลอย การบรรเลงแบบนั่ง การตกแต่งฆ้องมอญในรูปแบบของการประดับไฟ พู่ และไฟธงชาติล้วนแล้วแต่เป็นการประดิษฐ์คิดค้นเพื่อประยุกต์วงดนตรีให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้จ้างงาน ที่ต้องการความโดดเด่น ความเป็นเอกลักษณ์ และความแตกต่างของวงดนตรี ซึ่งการประยุกต์เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

2) ด้านการบรรเลง จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า รูปแบบของการบรรเลงของวงดนตรีแก้วบูชา นั้นยังคงเป็นการบรรเลงเพลงแบบดั้งเดิม ตามที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ แต่ในขณะเดียวกันเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบรรเลงเพลงเพื่อการรับงาน นอกจากนี้วงดนตรีแก้วบูชาได้ประยุกต์ การบรรเลงประกอบการแสดงนาฏศิลป์ ควบคู่กับไปบรรเลงออกงาน เพื่อความสวยงาม เพื่อความสมบูรณ์ของวงในการไปบรรเลงในงานต่าง ๆ ในด้านของวงดนตรีสากล วงดนตรีแก้วบูชาได้มี

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

การฟื้นฟูวงดนตรีขึ้นมาอีกครั้ง และนำการแสดงรำวงย้อนยุคให้กลับมามีบทบาทในสังคมอีกครั้ง จึงนับได้ว่าวงดนตรีแก้วบูชาได้สร้างปรากฏการณ์ในการเปลี่ยนแปลงด้านศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีเป็นอย่างมาก

3) ด้านเครื่องดนตรี จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การผลิตเครื่องดนตรีของวงดนตรีแก้วบูชา จากการผลิตที่เริ่มต้นจากครอบครัว ไปสู่การประดิษฐ์คิดค้น ดัดแปลงเครื่องดนตรีที่มีลักษณะพิเศษ มีการประยุกต์ลายบนเครื่องดนตรีที่มีความเป็นเอกลักษณ์ จนสามารถสร้างชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของวงการดนตรี จึงส่งผลให้วงดนตรีแก้วบูชาเป็นกำลังสำคัญในการผลิตเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ และสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

3.5.2 อนาคตของวงดนตรีแก้วบูชา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า จากอดีตถึงปัจจุบัน วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ภายในสังคมปัจจุบันอย่างน่าภาคภูมิใจ การดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชาผ่านกระบวนการสืบทอด การปลูกฝัง ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่นำความรู้ที่ได้รับจากการถ่ายทอดของบรรพบุรุษมาเป็นรากฐาน และเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อต่อยอดความรู้ ความคิด และการพัฒนาวงดนตรีมาโดยตลอด ในขณะเดียวกันก็ยังรักษาอัตลักษณ์ แบบแผนของความคิด ความเชื่อ วิถีทาง และแนวปฏิบัติของตระกูลแก้วบูชาเอาไว้ได้ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงใดๆที่เข้ามาก็ตาม สิ่งเหล่านี้ จึงส่งผลให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องกระบวนการสืบทอดและการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชาในอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

กระบวนการสืบทอดของวงดนตรีแก้วบูชา

1.1 การถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรี

1) การถ่ายทอดความรู้ของวงดนตรีแก้วบูชา

จากการศึกษาพบว่า การถ่ายทอดของวงดนตรีแก้วบูชาเป็นการถ่ายทอดในลักษณะแบบครอบครัว โดยมีบรรพบุรุษที่มีความรู้ด้านดนตรีเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ แล้วส่งต่อความรู้นั้น ไปสู่รุ่นต่อรุ่น ซึ่งสอดคล้องกับ ปฐม นิคมานนท์ (2535) กล่าวถึงการถ่ายทอดความรู้ ที่เป็นการสืบทอดภายในครัวเรือนเป็นการสืบทอดความรู้ ความชำนาญที่มีลักษณะเฉพาะ โดยการถ่ายทอดความรู้ ครอบครัวเป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดความรักในดนตรีมาตั้งแต่เด็ก และปลูกฝังอบรมให้ลูกหลานเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจคุณค่าของวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ การสืบทอดความรู้ยังคงมีกระบวนการที่ต่อเนื่อง และยังคงสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันโดยมีสถาบันครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ จึงส่งผลให้ความรู้ด้านดนตรีของวงดนตรีแก้วบูชายังคงได้รับการสืบทอดต่อไป

2) วิธีการถ่ายทอดและเรียนรู้ของวงดนตรีแก้วบูชา

จากการศึกษา พบว่า วิธีการถ่ายทอดและเรียนรู้ของวงดนตรีแก้วบูชา ลักษณะของการถ่ายทอดความรู้เป็นการถ่ายทอดโดยการสาธิต ปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง ให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม และการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้

ผู้เรียนจดจำวิธีการปฏิบัติ และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540) ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ เกิดขึ้นจากเรียนรู้ที่จะดำรงชีวิต ด้วยการลองผิดลองถูก และเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำจริงในสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่มีอยู่จริง ซึ่งการถ่ายทอดความรู้ เกิดจากการกระทำจริงได้พัฒนาต่อมาจนเป็นการส่งต่อ (Transmission) แก่คนรุ่นหลัง ด้วยการสาธิตวิธีการ การสั่งสอนด้วยการบอกเล่า (Oral Tradition) เช่นเดียวกับวงดนตรีแก้วบูชามีวิธีการถ่ายทอดและเรียนรู้ของวงดนตรีแก้วบูชา นอกจากนี้ ยังมีกระบวนการและขั้นตอนที่เป็นลำดับขั้น มีความชัดเจน โดยผู้สอนจะใช้วิธีการในการสอน และใช้ความเหมาะสมในการเลือกเครื่องดนตรีให้กับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย สุภลักษณ์ สุขเกษม (2548) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดปี่พาทย์ในจังหวัดสมุทรสงคราม และ กานต์ สารีวงษ์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดดนตรีไทยลุ่มแม่น้ำแม่กลองในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ครูมักเลือกเครื่องดนตรีให้ศิษย์เรียนโดยดูตามความเหมาะสมของผู้เรียนตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ซึ่งการฝึกหัดนั้นจะทำให้เกิดความชำนาญในการบรรเลง และการสร้างฐานความรู้ด้านดนตรีได้เป็นอย่างดี

นอกจากการเรียนรู้ที่อยู่ภายในครอบครัวแล้ว วงดนตรีแก้วบูชายังสนับสนุน และส่งเสริมให้ลูกหลานได้เรียนรู้ และเปิดโลกทัศน์ทางด้านดนตรี โดยการหาครูผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มาให้ความรู้ หรือการให้ออกไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมกับสำนักต่างๆ จนเกิดความเชี่ยวชาญในการบรรเลง และเพื่อเป็นการต่อยอดความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วงศ์วสันต์ วสันตสุรีย์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดดนตรีไทย ของครูสกล แก้วเพ็ญกาศ พบว่า ครูสกล แก้วเพ็ญกาศ ได้ศึกษาวิชาดนตรีไทยจากบิดามารดามาแต่เยาว์วัยกับบุคคลในครอบครัว และได้เรียนรู้ดนตรีไทยกับครูหลายท่าน จนมีความสามารถในด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยประเภทปี่พาทย์ ด้านขับร้องเพลงไทย ประพันธ์เพลง และด้านการสร้างเครื่องดนตรีเป็นอย่างดี

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กระบวนการสืบทอดของวงดนตรีแก้วบูชาได้มีวิธีการถ่ายทอดและเรียนรู้ในลักษณะแบบครอบครัว โดยมีบรรพบุรุษที่มีความรู้ด้านดนตรีเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ แล้วส่งต่อความรู้นั้นไปสู่รุ่นต่อรุ่น โดยมีวิธีการถ่ายทอดที่เป็นขั้นเป็นตอน ผ่านการสาธิต ปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง ให้ผู้เรียนปฏิบัติตามและการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนจดจำวิธีการปฏิบัติ และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตตโต) (2537) กล่าวว่า การสืบทอด หมายถึง การสืบต่อองค์ความรู้ ความรู้ภูมิปัญญาวัฒนธรรม ไปข้างหน้าจากปัจจุบันสู่อนาคต แต่การสืบทอดนั้นเป็นการสืบทอดด้วยปัญญามีวิธีการ เช่นเดียวกับแนวคิดของ สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) กล่าวว่า กระบวนการสืบทอดทางวัฒนธรรม (cultural inheritance) เป็นกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนา (learning and development) เพื่อที่จะรักษาอัตลักษณ์ของแบบแผนของความคิด ความเชื่อ วิถีทาง และแนวปฏิบัติของตนเองไว้ โดยอาศัยกระบวนการในการสืบทอดประกอบด้วยแนวคิด (concept) รูปแบบ (form) เนื้อหา (content) และวิธีการ (method) ที่ใช้ในการสืบทอด โดยมีองค์ประกอบการสืบทอดความรู้ที่สำคัญ คือ บุคลากร (ผู้สืบทอด) สื่อเป็นเครื่องช่วยในการสืบทอดความรู้ กิจกรรมและวิธีการ อาคารสถานที่ เนื้อหาในการสืบทอด บรรยากาศสภาพแวดล้อมสอดคล้องและเหมาะสมกับผู้รับการสืบทอด การประเมินผลเพื่อการตรวจสอบ ในขณะดียวกันวงดนตรีแก้วบูชายังได้มีการสืบทอด ที่เป็นการสนับสนุน และส่งเสริมให้ลูกหลานได้เรียนรู้และเปิดโลกทัศน์ทางด้านดนตรี โดยการหาครูผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มาให้ความรู้ หรือการให้ออกไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมกับสำนักต่างๆ หรืออกไปศึกษากับ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

สถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง จนเกิดความเชี่ยวชาญในการบรรเลง และเพื่อเป็นการต่อยอดความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ ปฐม นิคมานนท์ (2535) กล่าวว่า จากการเรียนรู้และการถ่ายทอดที่ส่งต่อกันมา จนกลายเป็นการสืบทอดความรู้ ที่มีลักษณะทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีการสืบทอดภายในครัวเรือนเป็นการสืบทอดความรู้ความชำนาญที่มีลักษณะเฉพาะกล่าวคือเป็นความสามารถเฉพาะบุคคล หรือเฉพาะครอบครัว และการฝึกจากผู้รู้ผู้ชำนาญเฉพาะทาง เป็นการถ่ายทอดที่ผู้สนใจไปขอรับการถ่ายทอดจากผู้รู้ อาจเป็นญาติหรือไม่ใช่ญาติ หรืออาจอยู่นอกชุมชน ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ การสืบทอดความรู้ของวงดนตรีแก้วบูชายังคงดำรงอยู่อย่างมั่นคงในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

1.2 การถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก ๆ ในชุมชน

จากการศึกษาพบว่า การถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กๆ ภายในชุมชน วงดนตรีแก้วบูชา ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสืบทอดความรู้ให้อยู่คู่กับชุมชน จึงได้นำรากฐานทางวัฒนธรรมดนตรีที่ได้รับการสืบทอดมาเป็นฐานในการพัฒนาชุมชน เพื่อพัฒนาให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีระพันธ์ อ่อนเถื่อน (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้านและคุณลักษณะต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษา เพลงอีแซว ชุมชนบ้านลาดป่อม ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เพลงอีแซวช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน ได้แก่ การให้ความรู้ การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การกระจายข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความรู้ / การสร้างเครือข่าย ดังนั้น การถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็ก ๆ ในชุมชนของวงดนตรีแก้วบูชาเป็นการสนับสนุน และส่งเสริมในด้านการเรียนรู้ และการศึกษาให้อยู่คู่กับชุมชน

1.3 การถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตเครื่องดนตรี

จากการศึกษาพบว่า การผลิตเครื่องดนตรีของวงดนตรีแก้วบูชา ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เป็นการสร้างเครื่องดนตรีที่นำเครื่องดนตรีเก่าของบ้านมาเป็นฐานความรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของปฐม นิคมานนท์ (2535) ได้กล่าวว่า การถ่ายทอดภายในครัวเรือนเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความชำนาญที่มีลักษณะเฉพาะกล่าว คือ เป็นความสามารถเฉพาะบุคคล หรือเฉพาะครอบครัว ซึ่งการสร้างเครื่องดนตรีได้เอาคติความเชื่อ นำความคิด ความเคารพบูชาครู ไว้ในเครื่องดนตรี เพื่อให้นักดนตรีได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเคารพบูชาครู การรักษาเครื่องดนตรี และจิตวิญญาณของความเป็นนักดนตรี ดังที่ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540 :45 - 49) ได้กล่าวว่า การถ่ายทอดความรู้ ที่ได้พัฒนาจนเกิดเป็นการส่งต่อ (Transmission) ความรู้แก่คนรุ่นหลังโดย การสาธิตวิธีการ การสั่งสอนด้วยการบอกเล่า (Oral Tradition) และการเรียนรู้วิธีการต่าง ๆ โดยนำความรู้ผสมผสานเข้ากับพิธีกรรม ความศักดิ์สิทธิ์ ความศรัทธา ความขลัง ก่อให้เกิดเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม และส่งผลต่อการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตเครื่องดนตรีในอนาคต

1.4 การไหว้ครูดนตรี

วงดนตรีแก้วบูชา ให้ความสำคัญต่อความกตัญญูกตเวทีเป็นอย่างมาก การระลึกถึง และเคารพบูชาครูที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ เป็นสิ่งสำคัญที่วงดนตรีแก้วบูชา ปลูกฝัง และสั่งสอนลูกหลาน และศิษย์เสมอมา เพื่อปลูกฝังให้ลูกหลานให้ความสำคัญ และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อการสืบทอดการไหว้ครูมิให้สูญหายไป เช่นเดียวกับ ผลการวิจัยของ ธัญญพัทธ์ ธรรมประเสริฐ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดการแสดงหุ่นละครเล็ก กรณีศึกษานาฏยศาลาหุ่นละครเล็ก (โจหลุยส์) พบว่า ความเชื่อ พิธีกรรม และเคล็ดลางที่ปรากฏในการ

สืบทอดการแสดงหุ่นละครเล็กนั้น สะท้อนค่านิยมในขนบธรรมนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งที่สำคัญคือ การปฏิบัติตามธรรมนียมเป็นสิ่งที่ดีงามที่ผู้แสดง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดทุกคนควรเชื่อถือยึดถือ และปฏิบัติตาม เป็นการแสดงถึงความเคารพ การให้เกียรติซึ่งกันและกัน

1.5 การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

วงดนตรีแก้วบูชาได้ปลูกฝัง และถ่ายทอดความคิดให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องของเป็นมืออาชีพในการทำงาน เช่นเดียวกับ ผลการวิจัยของ คณิเทพ ปิตุภูมินาค (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของวงปี่พาทย์ในสังคมเมืองตามแนวทางปรากฏการณ์วิทยา และวงศ์วสันต์ วสันตสุรีย์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดดนตรีไทย ของครูสกล แก้วเพ็ญกาศ พบว่า นอกจากการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์แล้ว ยังมีการอบรมด้านคุณธรรม การรักษาคุณภาพ และมารยาทนักดนตรีให้แก่ศิษย์ รวมถึงการประพฤติตนเป็นอบบอย่างที่ดีให้ศิษย์ได้เห็น และปฏิบัติ จึงส่งผลให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม

การดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา

การดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา เกิดจากปัจจัยหลายประการ ดังนี้ ซึ่งผลของการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 บุคคลในครอบครัว

กระบวนการสืบทอดเพื่อการดำรงอยู่นั้นสิ่งสำคัญที่สุด สำหรับการสืบทอด คือ การที่บุคคลในครอบครัวให้ความสำคัญ เห็นถึงคุณค่าในความรู้ที่บรรพบุรุษได้เป็นผู้ถ่ายทอดให้ เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2541: 6-9) กล่าวว่า การสืบทอด หมายถึง การที่คนรุ่นหนึ่ง สร้างสรรค์ สั่งสม และถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความสามารถ ตลอดจนผลิตผลจากความรู้ ความคิดนั้นๆ ต่อไปยังคนรุ่นหนึ่งเพื่อความต่อเนื่อง และเจริญก้าวหน้าของเผ่าพันธุ์ เช่นเดียวกับ คณิเทพ ปิตุภูมินาค (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของวงปี่พาทย์ในสังคมเมืองตามแนวทางปรากฏการณ์วิทยา พบว่า การดำรงอยู่ของวงปี่พาทย์ในสังคมเมืองเกิดขึ้นจากความต้องการสืบทอดดนตรีจากบรรพบุรุษ ความภาคภูมิใจในบรรบุรุษ และความภาคภูมิใจในการเป็นนักดนตรี ครูดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วงศ์วสันต์ วสันตสุรีย์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดดนตรีไทย ของครูสกล แก้วเพ็ญกาศ พบว่า ครูสกล แก้วเพ็ญกาศ เกิดในตระกูลนักดนตรีไทย ศึกษาวิชาดนตรีไทยจากบิดามารดามาแต่เยาว์วัยกับบุคคลในครอบครัว ยังคงมีการสืบทอดดนตรีไทย ไปยังศิษย์ของตน ส่งผลสำนักของครูสกล แก้วเพ็ญกาศ สามารถดำรงอยู่ในสังคมปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า การดำรงอยู่ได้รับการสืบทอดมาจากครอบครัวนักดนตรีตั้งแต่บรรพบุรุษเป็นส่วนใหญ่ และยังคงถ่ายทอดความรู้นั้น ส่งต่อไปยังลูกหลานอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ การสืบทอดจากครอบครัว จึงเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการดำรงอยู่

1.2 กระบวนการที่ทำให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในชุมชน

วงดนตรีแก้วบูชา เป็นวงดนตรีที่อยู่ในชุมชนมาตั้งแต่แรกเริ่มในการตั้งถิ่นฐาน และมีบทบาทในด้านศิลปวัฒนธรรมดนตรีมาโดยตลอด จึงมีกระบวนการที่ทำให้วงดนตรีแก้วบูชาดำรงอยู่ได้ในชุมชนตามรายละเอียดดังนี้

1) การช่วยงานคนในชุมชน

วงดนตรีแก้วบูชา ได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในชุมชน โดยการนำวัฒนธรรมดนตรีมาเชื่อมโยงคนในชุมชนไว้ด้วยกัน ก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูล พึ่งพาอาศัยกัน เกิดเป็นความผูกพันที่แน่นแฟ้น สร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นภายในชุมชน เช่นเดียวกับ ผลการวิจัยของกานต์ สารีวงษ์ (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดดนตรีไทยลุ่มแม่น้ำแม่กลองในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า บทบาทของวงดนตรี มีบทบาทในการประกอบพิธีกรรม และสังคม จึงส่งผลให้คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือ ภาคภูมิใจ และยกย่องให้เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมดนตรี จึงส่งผลให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้

2) ผู้ปกครองนำเด็กมาฝากเรียน

การเรียนรู้วัฒนธรรมด้านดนตรีภายในชุมชน ผู้ปกครองให้ความสนใจ ไว้วางใจ ที่จะให้ลูกหลานได้เรียนดนตรี เช่นเดียวกับ ผลการวิจัยของบุญโชค ไชยชาติ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดวงปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ กานต์ สารีวงษ์ (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดดนตรีไทยลุ่มแม่น้ำแม่กลองในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า วงดนตรีไทยส่วนใหญ่ยังมีขนบธรรมเนียมประเพณีในการรับศิษย์เหมือนในอดีต คือ ต้องมีผู้ใหญ่หรือผู้ปกครองนำมาฝาก อีกทั้งวงดนตรีแก้วบูชาไม่เพียงแต่สอนดนตรีเท่านั้น ยังสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เพื่อปลูกฝังให้เป็นคนดีมีคุณธรรม และให้ช่วยกันรักษาวัฒนธรรมดนตรีไว้ให้อยู่ค่ากับชุมชน มิให้สูญหาย ดังนั้น การเรียนรู้วัฒนธรรมด้านดนตรีภายในชุมชน เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมภายในชุมชน รวมถึงตระหนักในวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า

3)การสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน

วงดนตรีแก้วบูชา เป็นวงดนตรีที่สามารถสร้างอาชีพให้กับผู้บรรเลงได้ ทำให้เกิดการสร้างงานภายในชุมชน ซึ่งทำให้มีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงครอบครัว หรือสามารถที่จะทำเป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่ง ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ สร้างเศรษฐกิจที่ดีภายในชุมชน ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และมีความสุขในการดำรงชีวิต ส่งผลให้คนในชุมชนมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและอยู่ร่วมกันภายในชุมชนอย่างมีความสุข เช่นเดียวกับ ผลการวิจัยของ จีระพันธ์ อ่อนเถื่อน (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้านและคุณลักษณะต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษา เพลงอีแซว ชุมชนบ้านลาดป่อม ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี และ วิทย์ รัตนปัญญา (2554) ได้ศึกษา หมอลำกลอน : บริบท คุณค่า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ในประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า การแสดงดนตรีก่อให้เกิดการสร้างงาน เป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้แก่ตนเองและครอบครัว รวมถึงการกระจายรายได้ ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจในชุมชน

4) ศูนย์รวมนักดนตรี

วงดนตรีแก้วบูชานั้นเป็นสายตระกูลนักดนตรีที่มีการสืบทอดมาอย่างยาวนานในอำเภอนครชัยศรี จึงส่งผลให้เป็นวงดนตรีที่มีลูกศิษย์มากมาย ทั้งที่อยู่ภายในชุมชน และในบริเวณใกล้เคียง ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน และมีโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเอกวิทย์ ณ ถลาง (2540) ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ เกิดขึ้นได้จากแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์

ระหว่างกลุ่มคน ทำให้กระบวนการเรียนรู้ขยายตัว และเป็นการต่อยอดความรู้ ส่งผลให้วงดนตรีแก้วบูชากลายเป็นศูนย์รวมนักดนตรีในลุ่มแม่น้ำนครชัยศรี ที่ร่วมกันสืบทอดให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

1.3 การเห็นคุณประโยชน์ของวงดนตรีแก้วบูชาหรือการได้รับการยอมรับจากสังคม

จากการศึกษา พบว่า ความเจริญก้าวหน้าทางสังคมส่งผลให้ความบันเทิงต่าง ๆ ได้เข้ามาสังคมได้อย่างง่ายดาย ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งส่งผลต่อวัฒนธรรมด้านดนตรีเป็นอย่างมาก แต่จากการศึกษา พบว่า แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เข้ามาจะส่งผลต่อวัฒนธรรมด้านดนตรีเพียงใด วงดนตรีแก้วบูชาก็ยังสามารถที่จะยืนหยัดอยู่ได้ในสังคม และยังคงเป็นที่ยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีระพันธ์ อ่อนเถื่อน (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้านและคุณลักษณะต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษาเพลงอีแซว ชุมชนบ้านลาดป่อม ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การเห็นคุณประโยชน์เป็นแรงจูงใจให้คนในชุมชน สนใจในศิลปวัฒนธรรม และการได้รับยอมรับจากสังคม เป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงอยู่ เช่นเดียวกับการวิจัยของ วิทย์ รัตนปัญญา (2554) ได้ศึกษาเรื่อง หมอลำกลอน : บริบท คุณค่า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ในประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า คุณค่าของหมอลำกลอนในประเทศไทยและในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ในด้านสังคมเป็นมรดกทางปัญญาของท้องถิ่นและของชาติที่มีคุณค่าต่อสังคม ในการให้ความบันเทิง การศึกษา การจรรโลงวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งมีส่วนในการอบรมสั่งสอน ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเยาวชน รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาคน พัฒนาชาติ และในด้านวัฒนธรรมประเพณี สะท้อนความเป็นชาติ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งวัฒนธรรมชุมชน

1.4 การส่งเสริมสนับสนุนวงดนตรีแก้วบูชาจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนได้ให้ในการอนุรักษ์ และการสนับสนุน โดยได้มีการจัดทำข้อมูลของวงดนตรีเพื่อเป็นฐานข้อมูลของตำบล และการลงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเพื่อการประชาสัมพันธ์ อีกทั้งยังให้การสนับสนุนในการมอบโล่ห์ และเกียรติบัตรเพื่อเชิดชูเกียรติวงดนตรีแก้วบูชา ซึ่งเป็นการเพิ่มขวัญและกำลังใจให้กับวงดนตรีแก้วบูชาเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ยังเป็นการดึงดูดความสนใจและเพิ่มมูลค่าในศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรี ในส่วนของสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ ยังให้ความสนใจในการเชิญไปเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้กับนักเรียน นักศึกษา และเชิญไปบรรเลงในฐานะเป็นสำนักดนตรีไทยที่สำคัญในอำเภอนครชัยศรี เพื่อปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมด้านดนตรีที่อยู่คู่กับชุมชน เกิดเป็นความหวงแหนในวัฒนธรรมของชุมชน ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ซึ่งสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จีระพันธ์ อ่อนเถื่อน (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้านและคุณลักษณะต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษา เพลงอีแซว ชุมชนบ้านลาดป่อม ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า สถานศึกษานำไปใช้ในหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้เยาวชนในชุมชนมีโอกาสเรียนรู้ เพื่อช่วยพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีของนักเรียน และปลูกฝังให้เกิดความรัก ความหวงแหนในวัฒนธรรมด้านดนตรีของชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

2. การประยุกต์วงดนตรีแก้วบูชาหรือบทเพลงของวงดนตรีแก้วบูชาให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน

2.1 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันส่งผลต่อการดำรงอยู่ของวงดนตรีแก้วบูชา

1) ด้านรูปแบบวง

วงดนตรีแก้วบูชาได้ประดิษฐ์ คิดค้น ดัดแปลง รูปแบบของวงดนตรีมาโดยตลอด ทั้งเวทีลอย การบรรเลงแบบนั่งโต๊ะ การตกแต่งฆ้องมอญในรูปแบบของการประดับไฟ พู่ และไฟธงชาติ เพื่อความสร้างความความโดดเด่น ความเป็นเอกลักษณ์ของวง ให้สอดคล้องกับความทันสมัย และให้เป็นที่จดจำได้ของผู้ที่พบเห็นเพื่อนำไปสู่การจ้างงานในอนาคต เช่นเดียวกับ จักษ์ จินดาวัฒน์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการและการดำรงอยู่ของแตรวงในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า แตรวงมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงพัฒนาไปหลายอย่าง นับตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน ถ้าไม่มีการพัฒนาดังกล่าว เจ้าภาพจะหาแตรวงคณะอื่นๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นลักษณะของการพัฒนาในเชิงปรับปรุง เพิ่มเติม โดยการยอมรับของสังคมหรือเป็นไปตามกระแส และวิถีชีวิตของสังคมนั้นๆ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคม

2) ด้านการบรรเลง

รูปแบบการบรรเลงเพลงของวงดนตรีแก้วบูชา มีการปรับเปลี่ยนบทเพลงเพื่อความทันสมัย เช่นเดียวกับ จักษ์ จินดาวัฒน์ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการและการดำรงอยู่ของแตรวงในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะในการบรรเลงนั้นมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสมัยนิยม นอกจากนี้ วงดนตรีแก้วบูชายังได้นำการแสดงนาฏศิลป์เข้ามาร่วมในการบรรเลง หรือมีการปรับเปลี่ยนวงดนตรี โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในวงดนตรีสากล และการแสดงรำวงย้อนยุค ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์เพื่อพัฒนารูปแบบของวงดนตรีแก้วบูชาให้มีความหลากหลายและทันสมัย เป็นการสร้างโอกาสในการจ้างงานที่มากขึ้น และสามารถเข้าถึงคนได้ในทุกระดับชั้น สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน จึงนับได้ว่า วงดนตรีแก้วบูชาได้สร้างปรากฏการณ์ในการเปลี่ยนแปลงด้านศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีเป็นอย่างมาก

3) ด้านเครื่องดนตรี

การผลิตเครื่องดนตรีของวงดนตรีแก้วบูชา เป็นการประดิษฐ์คิดค้น ดัดแปลงเครื่องดนตรีไปตามยุคสมัยที่มีความเปลี่ยนแปลง ด้วยเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยส่งผลให้การผลิตเครื่องดนตรีใช้วัสดุที่มีความแตกต่างไปจากเดิม การประดิษฐ์ลายมีการการประยุกต์ลายบนเครื่องดนตรีให้มีความสวยงาม และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะมากขึ้น จนสามารถสร้างชื่อเสียง และเป็นที่ยอมรับของวงการดนตรี สอดคล้องกับแนวคิดของ ปฐม นิคมานนท์ (2535) การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝน การคิดค้นดัดแปลง และพัฒนาขึ้นมาด้วยตนเอง ก่อให้เกิดเป็นความชำนาญ จนกลายเป็นอาชีพ จึงส่งผลให้วงดนตรีแก้วบูชาเป็นกำลังสำคัญในการผลิตเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพ และสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

จากข้อมูลดังกล่าว การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เข้ามามีบทบาทภายในชุมชน ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ทำให้ระบบสังคมหรือความสัมพันธ์ต่าง ๆ ทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป วงดนตรีแก้วบูชาซึ่งเป็นวงดนตรีที่อยู่คู่กับชุมชนมาอย่างยาวนาน ก็ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปด้วย จึงส่งผลให้วงดนตรีแก้วบูชา ต้องมีการพัฒนา ปรับปรุง ด้านรูปแบบวง ด้านการบรรเลง และด้านเครื่องดนตรี เช่นเดียวกับแนวคิดของ ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ (2521) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเกิดจากปัจจัยภายในมีสาเหตุมาจากการค้นพบ

หรือการประดิษฐ์ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 2 อย่าง คือ การประดิษฐ์ทางด้านเทคโนโลยี (Technological Invention) ได้แก่ การคิดประดิษฐ์เครื่องมือ เครื่องใช้เพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ และการประดิษฐ์ทางสังคม (Social Invention) ได้แก่ การคิดสร้างกฎหมาย กฎระเบียบหรือธรรมเนียมประเพณี รวมทั้งศาสนาใหม่ ๆ ขึ้นมา ปัจจัยภายในที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Process) อันเป็นกระบวนการอบรมสมาชิกใหม่ให้เรียนรู้เกี่ยวกับระบบของสังคมที่ตนอยู่ ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การหยิบยืมทางวัฒนธรรม ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังการติดต่อทางวัฒนธรรมระหว่างสังคมต่าง ๆ โดยผ่านการคมนาคมสื่อสารทั้งทางตรงและทางสื่อมวลชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ยศ สันตสมบัติ (2540 : 234) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมว่า เป็นการค้นพบและการคิดค้น (Discovery and Invention) ไม่ว่าจะเป็นการคิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้หรือเทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆ (2) การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Diffusion) เช่น การหยิบยืมความคิดความเชื่อ หรือเทคโนโลยีการผลิตจากสังคมวัฒนธรรมอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง (3) การครอบงำทางวัฒนธรรม (acculturation) ซึ่งหมายถึงการปะทะสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรม 2 วัฒนธรรม จากแนวคิดของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วงดนตรีแก้วบูชา ผ่านกระบวนการทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในด้านการประดิษฐ์ คิดค้น รูปแบบของเวที และมีการหยิบยืมทางวัฒนธรรม โดยการนำการบรรเลงบทเพลงสมัยใหม่มาประยุกต์เข้ากับการบรรเลงในสมัยโบราณ จนเกิดเป็นการผสมผสานเป็นการบรรเลงบทเพลงในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งในด้านของการพัฒนาวงดนตรีสากล การแสดงรำวงย้อนยุค ที่นำเทคโนโลยีแสง สี เสียง ในปัจจุบันเข้ามาเป็นส่วนช่วยในการแสดง ซึ่งการพัฒนาเหล่านี้ ล้วนแล้วแต่เป็นไปเพื่อความทันสมัย และตอบสนองความต้องการของสังคม เช่นเดียวกับแนวคิดของพัชรินทร์ สิรสุนทร (2547) กล่าวว่า การพัฒนาความทันสมัยจึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ จากการดำรงชีวิตจากแบบง่าย ๆ ที่เคยมีมาตามแบบประเพณีนิยมไปสู่วิถีชีวิตที่อาศัยความรู้และเทคโนโลยีมากขึ้น ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางศิลปวัฒนธรรม และส่งผลให้วงดนตรีแก้วบูชาต้องมีการพัฒนา ประยุกต์รูปแบบของวง บทเพลงในการบรรเลง และการผลิตเครื่องดนตรีให้สอดคล้องกับสังคม และสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้

1. ได้ทราบถึงการสืบทอดของวงดนตรีแก้วบูชาที่มีบุคคลในครอบครัวเป็นรากฐานที่สำคัญในการสืบทอดและสามารถทำให้ดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ภายในสังคม

2. ได้ทราบถึงกระบวนการที่ทำให้วงดนตรีแก้วบูชาสามารถดำรงอยู่ได้ในชุมชน ได้แก่ การได้รับการยอมรับ และเห็นคุณประโยชน์จากสังคม การส่งเสริมสนับสนุนวงดนตรีแก้วบูชาจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กานต์ สารีวงษ์. (2555). **การสืบทอดดนตรีไทยลุ่มแม่น้ำแม่กลองในจังหวัดกาญจนบุรี.** ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

คณิเทพ ปิตุภูมินาค. (2551). **การดำรงอยู่ของวงปี่พาทย์ในสังคมเมืองตามแนวทางปรากฏการณ์วิทยา.** วิทยานิพนธ์ศิลปศสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

จีระพันธ์ อ่อนเถื่อน. (2549). **การดำรงอยู่ของเพลงพื้นบ้านและคุณลักษณะต่อการเสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชน : กรณีศึกษา เพลงอีแซว ชุมชนบ้านลาดป่อม ตำบลวังน้ำซับ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จักษ์ จินดาวัฒน์. (2551). **รายงานการวิจัย เรื่องพัฒนาการและการดำรงอยู่ของแตรวงในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ธัญญพัทธ์ ธรรมประเสริฐ. (2554). **การสืบทอดการแสดงหุ่นละครเล็ก กรณีศึกษานาฏยศาลาหุ่นละครเล็ก (โจหลุยส์).** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญโชค ไชยชาติ. (2551). **การสืบทอดวงปี่พาทย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปฐม นิคมานนท์. (2535). **การค้นหาความรู้และระบบถ่ายทอดความรู้ในชุมชนชนบทไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

ผ่องพันธ์ มณีรัตน์.(2521). **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตตโต). (2537). **สืบสานวัฒนธรรมไทยบนฐานแห่งการศึกษาที่แท้จริง.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.

พัชรินทร์ สิรสุนทร. (2547). **แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาสังคม**. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ยศ สันตสมบัติ.(2540). **มนุษย์กับวัฒนธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วงศ์วสันต์ วสันตสุรีย์. (2555). **การสืบทอดดนตรีไทยของครูสกล แก้วเพ็ญกาศ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะศิลปกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537).**พุ่มเทวา ที่ระลึกงานเชิดชูเกียรติศิลปินใต้ : ขุนอุปถัมภ์นรากร.** กรุงเทพฯ : กรุงสยามการพิมพ์.

สุภลักษณ์ สุขเกษม.(2548). **การสืบทอดปี่พาทย์ในจังหวัดสมุทรสงคราม.**ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุวิทย์ รัตนปัญญา. (2554**). หมอลำกลอน : บริบท คุณค่า แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ในประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์ การพัฒนาภูมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2540). **ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาค : วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ชาวบ้านไทย.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.